

SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Väg 148, Bro, ny gångväg och ökad framkomlighet
Gotlands kommun, Gotlands län

Vägplan, 2024-03-06

Uppdragsnummer: TRV 2022/18587

Trafikverket

Postadress: Solna strandväg 98, 172 90 Sundbyberg

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Dokumenttitel: SAMRÅDSREDOGÖRELSE

Författare: WSP

Dokumentdatum: 2024-03-06

Ärendenummer: TRV 2022/18587

Uppdragsnummer: 176932

Version: 0.1

Kontaktperson: Jacob Johansson, jacob.johansson@trafikverket.se, 010-123 46 67

Innehåll

1	Sammanfattning	4
2	Samrådsrets	4
3	Samråd	5
3.1.	Samråd inför Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan	5
3.1.1.	Samråd med berörd länsstyrelse	5
3.1.2.	Samråd med berörd region	5
3.1.3.	Samråd med de enskilda som kan bli särskilt berörda	6
3.1.4.	Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer	7
3.1.5.	Samråd med allmänheten	8
3.2.	Samråd vid utformning planförslag	9
3.2.1.	Samråd med berörd länsstyrelse	9
3.2.2.	Samråd med berörd region	13
3.2.3.	Samråd med regional kollektivtrafikmyndighet	14
3.2.4.	Samråd med de enskilda som kan bli särskilt berörda	15
3.2.5.	Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer	19
3.2.6.	Samråd med allmänheten	21

I denna samrådsredogörelse sammanställs och sammanfattas hur samrådet bedrivits, vilka synpunkter som kommit in från enskilda, myndigheter och organisationer samt var yttrandena, minnesanteckningar och protokoll från samrådet finns i sin helhet. I samrådsredogörelsen visar Trafikverket hur de inkomna synpunkterna beaktats. Samtliga synpunkter, minnesanteckningar och protokoll är diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Trafikverket vill tacka allmänheten, kommuner, organisationer, företag och myndigheter för inkomna synpunkter och yttranden.

1 Sammanfattning

Samrådsredogörelsen behandlar åtgärder på väg 148 genom Bro samhälle. Samråd är en fortlöpande process som pågår under hela planläggningsprocessen fram till granskningen av vägplanen. Synpunkterna från genomförda samråd sammanställs i samrådsredogörelsen där Trafikverket besvarar inkomna synpunkter.

Våren 2022 påbörjades arbetet med att ta fram ett samrådsunderlag för vägplanen. Ett samrådsmöte hölls med Länsstyrelsen i Gotlands Län och region Gotland under våren 2022. Samrådsunderlaget har varit på remiss hos berörda myndigheter, organisationer och enskilda som kan bli särskilt berörda. Samrådstiden var 7 juni 2022 - 28 juni 2022.

Under samrådstiden kom yttranden in från Region Gotland samt andra myndigheter och organisationer. Synpunkter kom även in från allmänheten och enskilda som kan bli särskilt berörda. Ett samrådsmöte hölls med Region Gotland den 27 april 2022 och Länsstyrelsen i Gotlands län 17 maj 2022.

Hösten 2022 inleddes arbetet med nästa fas, samrådshandlingen. Under denna fas har alternativa utformningar studerats och miljöbeskrivning har tagits fram. Samrådsperioden för vägplanens samrådshandling var mellan 2 maj – 30 maj 2023. Ett samrådsmöte på orten med öppet hus hölls i Bro bygdegårdsförening i Bro den 11 maj 2023.

Under samrådstiden kom yttranden in från Länsstyrelsen i Gotlands län, Region Gotland samt andra myndigheter och organisationer. Synpunkter kom även in från allmänheten och enskilda som kan bli särskilt berörda. Ett samrådsmöte hölls med Bro kyrka den 9 februari 2023. Ett samrådsmöte hölls även med Länsstyrelsen i Gotlands län den 16 maj 2023.

Samtliga synpunkter är diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587

2 Samrådsrets

Samrådsretsen har anpassats efter utredningens omfattning och bedömda påverkan. Samrådsretsen består av Länsstyrelsen i Gotlands län, Region Gotland och andra relevanta myndigheter samt organisationer. Samrådsretsen består även av allmänheten och enskilda som kan bli särskilt berörda.

3 Samråd

3.1. Samråd inför Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan

3.1.1. Samråd med berörd länsstyrelse

Samrådsmöte med Länsstyrelsen i Gotland 17 maj 2022

Ett samrådsmöte hölls med Länsstyrelsen i Gotlands län den 17 maj 2022.

Minnesanteckningar från mötet finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Trafikverket informerade Länsstyrelsen om projektets tidplan och kommande samråd. Syftet med mötet var att redovisa information om projektet inför beslut om betydande miljöpåverkan.

Fokus under mötet var vägutformning, gestaltning, avvattnings-, markmiljö samt natur- och kulturmiljö.

Trafikverket frågade om åtgärdsförslag breddning eller utbyte av bron över Lummelundaån är avgörande inför beslut om betydande miljöpåverkan. Länsstyrelsen svarade att det är en vattenverksamhet oavsett om det är en breddning av befintlig bro eller anläggande av ny bro.

Trafikverket frågade kring geotekniska borrhningar vid bron och om en anmälan för vattenverksamhet ska uppföras med anledning av detta. Länsstyrelsen svarade att om det riskerar grumling så är det en vattenverksamhet.

Trafikverket informerade om de äldre stenvälvorna vid Lummelundaån som inte är utpekade som kulturhistorisk värdefull men har identifierat det som ett kulturhistoriskt värdefullt objekt. Länsstyrelsen besvarade att det bör dokumenteras i samrådsunderlaget.

3.1.2. Samråd med berörd region

Samrådsmöte med Region Gotland 27 april 2022

Ett samrådsmöte hölls med Region Gotland den 27 april 2022. Minnesanteckningar från mötet finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Trafikverket informerade om projektet, tidplan och kommande samråd. Syftet med mötet var att redovisa information om projektet och inhämta information om utredningsområdet.

Fokus på aspekter under mötet var vägutformning, gestaltning, avvattnings-, markmiljö samt natur- och kulturmiljö.

Region Gotland informerade om att det inte finns någon standard för busshållplatser i nuläget men att det pågår ett arbete för att ta fram en standard.

Regionen informerade även om att handbok för rening av vatten/vägdagvatten finns på Regionens hemsida.

Regionen belyste vikten av framkomlighet för jordbruksmaskiner samt att samråd med LRF Åkericentralen kan vara lämpligt. Trafikverket besvarade att de tar med sig den informationen.

Fortsättningsvis vill Regionen att Trafikverket redan från början i projektet planerar för var överskottsmassor ska ta vägen och hur de ska hanteras.

Inkomna skriftliga yttranden och synpunkter från Region Gotland

Kollektivtrafikenheten på Region Gotland har inkommit med yttrande och ställer sig positiva till åtgärderna som föreslås för busshållplatserna Tingsbrogården, Ekes och Martebo vägsål i projektet. Regionen vill dock belysa att det finns en ny regional utvecklingsstrategi, Vårt Gotland 2040 som ersatt den regionala utvecklingsplanen Vision Gotland 2025.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information och beaktar den nya regionala utvecklingsstrategin i fortsatta arbetet med vägplanen.*

3.1.3. Samråd med de enskilda som kan bli särskilt berörda

Enskilda som kan bli särskilt berörda har fått möjlighet att lämna synpunkter under samrådstiden. Samrådsunderlaget har skickats ut 2022-05-23 till särskilt berörda. Med särskilt berörda avses i detta fall fastighetsägare där de planerade åtgärderna ligger direkt eller återfinns nära fastigheten. Totalt har 2 synpunkter kommit från enskilda som kan bli särskilt berörda. Inkomna synpunkter finns diarieförda med ärendenummer 2022/18587.

Nedan redovisas en sammanfattning av synpunkter och kommentarer som inkommit från enskilda som kan bli särskilt berörda under samrådstiden samt Trafikverkets svar på dessa under respektive område. Synpunkter eller kommentarer som är likartade har grupperats för att endast besvaras en gång.

Trafik och trafiksäkerhet

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt och redogör för att tung trafik har ökat längs med sträckan och kommer fortsättningsvis ökas. Fastighetsägare menar på att det råder bristande trafiksäkerhet längs med sträckan och kommer förstärkas med ökade trafiken. Vägbredden på sträckan är smal, vilket leder till att fordonen ofta överskrider vägmitt både i kurvor och på raksträckorna. Fastighetsägaren framhäver att vid sträckan förbi busshållplatsen Ekes har ett antal trafikolyckor skett genom åren. Busshållplatsen har undermålig standard vilket medför att bussarna stannar vid kurvan samt vänder vid korsningen till den anslutande vägen Lokrume.

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att avsaknaden av vägren längs med vägen medför rädsla för att exempelvis cykla. Fastighetsägaren undrar om det kommer byggas vägren eller cykelbana genom hela samhället Bro.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar informationen och instämmer med att den tunga trafiken bedöms öka i framtiden. En tidigare åtgärdsvalsstudie för väg 148 mellan Visby och Fårösund har genomförts, i syfte om att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten längs med sträckan. I studien identifierades åtgärder vid de områden som har mest behov av att förbättras ur ett trafiksäkerhets- och framkomlighetsperspektiv. Projektet Bro är ett resultat av detta, där det ingår att ta fram åtgärder vid vägsnittet över Lummelundaån och busshållplatserna Tingsbrogården, Ekes samt Martebo vägsål. För närvarande tittar Trafikverket på hur de planerade åtgärderna ska utformas för att förbättra trafiksäkerheten.*

Gång- och cykel

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt och ställer sig positiv till att gångvägen föreslås på norra sidan av väg 148 genom Bro samhälle. Fastighetsägaren belyser att om gångvägen läggs på södra sidan om vägen är det viktigt att bevara äldre träd som finns i anslutning till vägen. Fastighetsägaren belyser även att anslutande in- och utfarter till fastigheter finns längs med södra sidan som kan försvåras med en gångväg som ska korsas.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar informationen och svarar att för närvarande tittar Trafikverket på hur de planerade åtgärderna ska utformas för att förbättra trafiksäkerheten samt bevara de miljövärden som finns i området.*

Buller

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att längs med sträckan råder det höga bullernivåer som har förstärkts till följd av höjning av skyltade hastigheten från 70 km/h till 80 km/h samt ökande andel tung trafik under de senaste åren.

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt angående för höga bullernivåer längs med väg 148 och undrar över vilka sträckor av vägen som det är aktuellt med bullerskydd.

Trafikverkets svar: *Inga bullerskyddsåtgärder är i dagsläget aktuella. Trafikverket får dagligen önskemål från allmänheten om olika åtgärder. Önskemålen är i många fall både berättigade och välbehövliga, men Trafikverket finansieras via statliga medel och den tilldelning som ges motsvarar på inget sätt behoven av åtgärder. Konkurrensen om åtgärder är därför stor och vi blir tvungna att prioritera. Trafikverket har under 2022 och 2023 infört flera fartkameror längs väg 148 i syfte om att bland annat dämpa bullernivåerna i området.*

3.1.4. Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer

Berörda myndigheter och organisationer har fått möjlighet att lämna yttranden eller synpunkter under samrådstiden. Nedan sammanfattas de inkomna synpunkterna. Inkomna yttranden finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Sveriges geologiska undersökning (SGU)

SGU har inget att erinra angående projektet och hänvisar till deras riktlinjer för planering av infrastrukturprojekt.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information och kommer beakta Sveriges geologiska riktlinjer i det fortsatta arbetet.*

Myndighet för samhällsskydd och beredskap (MSB)

MSB har inget att erinra angående projektet.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information.*

Sveriges geotekniska institut (SGI)

SGI har inget att erinra angående projektet på grund av att omfattningen är ringa och både geotekniska undersökningar och en markmiljöundersökning planeras under vägplanens arbete.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information.*

SMHI

SMHI har inget att erinra angående projektet.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information.*

3.1.5. Samråd med allmänheten

Allmänheten har möjlighet att ställa frågor och inkomma med synpunkter löpande under projektet. Information kring projektet finns på Trafikverkets hemsida: <https://www.trafikverket.se/vara-projekt/projekt-i-gotlands-lan/vag-148-bro-ny-gangvag-och-okad-framkomlighet/>. Totalt har 2 synpunkter inkommit till Trafikverket från allmänheten. Inkomna synpunkter finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Nedan redovisas en sammanfattning av synpunkter och kommentarer som inkommit från allmänheten under samrådstiden samt Trafikverkets svar på dessa under respektive område. Synpunkter eller kommentarer som är likartade har grupperats för att endast besvaras en gång.

Gång- och cykel

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om en ny gångväg längs med väg 148 förbi Duss, Stenstugu och Ekes. Fastighetsägaren menar på att gående och cyklister i området vågar inte röra sig längs med sträckan och föreslår en ny gångväg alternativt att skyltade hastigheten sänks till 60 km/h längs med sträckan från Bro Kyrka till vägsnittet vid Tuer.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar informationen. En tidigare åtgärdsvalsstudie för väg 148 mellan Visby och Fårösund har genomförts. I studien identifierades åtgärder vid de områden som har mest behov av att förbättras ur ett trafiksäkerhets- och framkomlighetsperspektiv. Projektet Bro är ett resultat av detta, där det ingår att ta fram åtgärder vid vägsnittet över Lummelundaån och busshållplatserna Tingsbrogården, Ekes samt Martebo vägskäl.*

Skyltade hastigheten genom Bro samhälle är 60 km/h. Trafikverket ser i dagsläget inget behov av hastighetssänkning fram till vägsnittet vid Tuer. Trafikverket har under 2022 och 2023 infört flera fartkameror längs väg 148 i syfte om att bland annat höja trafiksäkerheten i området.

Övrigt

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om väg 148 genom Dacker som faller utanför vägplanens utredningsområde. Fastighetsägaren menar på att busshållplatsen Dacker placering i en kurva medför dålig sikt för fordon som trafikerar vägen. Fastighetsägaren menar även på att vägen har bristande trafiksäkerhet för gående och cyklister. Vägen är hårt trafikerat med framför allt tung trafik, vilket medför ökad risk för olyckor. Fastighetsägaren föreslår förflyttningar av skyltar som åtgärd.

Trafikverket svarar: Trafikverket noterar informationen och svarar att tidigare åtgärdsvalsstudie har genomförts längs med väg 148 där flera busshållplatser längs med sträckan studerades. De busshållplatser som identifierades nödvändiga att åtgärda på olika sätt är främst beroende på antalet påstigande i relation till andra hållplatser på sträckan. Men även Region Gotland ser en potential att antalet som utnyttjar hållplatserna kan öka i framtiden. Busshållplatsen vid Dacker prioriterades inte för ombyggnad utifrån antalet påstigande och därför ingick den inte i åtgärdsvalsstudie som ligger till grund för projektet.

3.2. Samråd vid utformning planförslag

Vägplanens samrådshandling var ute på remiss hos berörda myndigheter, organisationer och enskilda som kan bli särskilt berörda under samrådsperioden 2 maj - 30 maj 2023. Under arbetet med vägplanens samrådshandling har samrådsmöte med Bro kyrka och länsstyrelse i Gotlands län hållits.

3.2.1. Samråd med berörd länsstyrelse

Samrådsmöte med Länsstyrelsen i Gotlands län den 16 maj 2023

Ett samrådsmöte hölls med Länsstyrelsen i Gotlands län den 16 maj 2023.

Minnesanteckningar från mötet finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Trafikverket presenterade bakgrund till projektet och tidplan. Syftet med mötet var att ge en fördjupad beskrivning av naturmiljö, kulturmiljö, avvattning och vatten.

Trafikverket presenterade fördjupad beskrivning av naturvärden. Länsstyrelsen nämnde att de var nöjda med underlagen i plan- och miljöbeskrivningen och att projektet kan höra av sig om ni behöver någon information eller vägledning. Länsstyrelsen undrade över riksintresseområdet Mörby änge vid Martebo vägshål och om det nu ligger utanför utredningsområde 3. Trafikverket svarade att så är fallet och det påverkas inte alls av åtgärderna i projektet.

Trafikverket presenterade fördjupad beskrivning av kulturmiljön. Diskussioner fördes kring bron över Lummelundaån. Länsstyrelsen nämnde att det inte går att utesluta att grundläggningen är äldre än 1850. Vidare nämnde länsstyrelsen att hanteringen av bron ur kulturmiljösynpunkt i samband med rivning är komplicerad och att dialog behöver föras vidare. Länsstyrelsen nämnde att även områden kring bron kan innehålla spår av äldre brokonstruktioner eller andra fornlämningar.

Trafikverket nämnde att de har skickat in ansökan om ingrepp i fornlämning. Länsstyrelsen nämnde att de bedömer att det kommer behöva göras en arkeologisk utredning steg 2 inom vissa ytor, samt eventuellt även arkeologisk förundersökning.

Länsstyrelsen nämnde även att kyrkomuren hanteras genom tillståndsansökan, kyrkligt kulturminne. I ansökan behöver det anges att muren ska skyddas under byggtid. Riskanalys, restriktioner för vibrationer och kontrollprogram behöver tas fram i senare skede. Tillstånd för mätutrustning kommer även krävas.

Vidare nämnde Länsstyrelsen att de är positiva för att öppna upp för en anslutning till östra stigporten.

Trafikverket presenterade fördjupad beskrivning av förorenade områden. Länsstyrelsen nämnde att det var bra beskrivet och de hade inget ytterligare att tillägga.

Trafikverket presenterade fördjupad beskrivning av avvattning/vatten. Länsstyrelsen nämnde att Trafikverket har beaktat det viktigaste. Länsstyrelsen nämnde att vandring av öring och att den är årsberoende, att perioden kan sträcka sig till november.

Inkomna skriftliga yttranden och synpunkter från Länsstyrelsen i Gotlands län

Länsstyrelsen i Gotlands län har inkommit med yttrande som berör aspekterna förorenad mark, ytvatten, grundvatten, naturvärden och kulturmiljövärden.

Förorenad mark

Länsstyrelsen konstaterar att Trafikverket i samrådshandlingen har tagit hänsyn till risk för påverkan från historiska föroreningar i området.

Masshanteringen beskrivs på ett utförligt sätt. Länsstyrelsen instämmer att uppgrävda massor så långt det är möjligt bör återanvändas, under förutsättning att det är miljömässigt godtagbart. Länsstyrelsen framhåller att förorenade massor som återanvänds bör återföras till samma plats som de härstammar från och i samma ordningsföljd som de grävdes i. Massor som inte kan läggas tillbaka på grund av för höga föroreningsnivåer eller för att de utgör överskottsmassor ska transporteras till godkänd avfallsmottagare. Transport av farligt avfall kräver att transportören innehar giltigt tillstånd för sådan transport.

Länsstyrelsen ser positivt på att damning ska minimeras vid schaktning och lastning av förorenade massor samt att släp som förorenade massorna transporteras på ska vara täckta om risk för damning föreligger. Länsstyrelsen instämmer i Region Gotlands bedömning att asfalt innehållandes PAH-16 över 300 mg/kg ska transporteras till mottagningsläggning med tillstånd för hantering av farligt avfall.

Markarbeten på platsen ska ske med allmän uppmärksamhet på eventuella föroreningar. Om en förorening upptäcks på fastigheten föroreningen kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön ska ni genast underrätta Miljö- och byggnämnden om enligt 10 kap. 11 § MB.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information.*

Ytvatten

Länsstyrelsen anser att berörd ytvattenförekomst och gällande miljö kvalitetsnormer är väl beskrivna i samrådshandlingen. Länsstyrelsen har därmed inga ytterligare synpunkter gällande bedömning av påverkan på miljö kvalitetsnormerna för den aktuella ytvattenförekomsten.

Det beskrivs i handlingarna att vattenverksamheter kommer att ansökas eller anmälas separat från vägplanen. Eventuella behov av försiktighetsåtgärder i samband med vattenverksamhet kommer att hanteras i kommande ärenden.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information.*

Grundvatten

Länsstyrelsen anser att påverkan på grundvattenförekomsterna som berörs av vägplanen har beskrivits och beaktats i samrådshandlingen. Länsstyrelsen har därmed inga ytterligare

synpunkter gällande bedömning av påverkan på miljö kvalitetsnormerna för de aktuella grundvattenförekomsterna.

Länsstyrelsen noterar att ett äldre underlag för grundvattentillgång har använts i samrådshandlingen. Länsstyrelsen vill upplysa om att SGU 2021 kom ut med nya kartor för grundvattentillgång i små magasin: SGU:s Kartvisare, och att det underlaget bör användas.

Angående tillstånd för vattenverksamhet är bortledning av grundvatten tillståndspliktigt enligt 11 kap. 9 § MB, med undantag enligt 11 kap. 12 § MB om det är uppenbart att varken enskilda eller allmänna intressen skadas. Det är verksamhetsutövaren som ska göra bedömningen om undantaget går att tillämpa på verksamheten. Om verksamhetsutövaren bedömer att undantaget är tillämpligt så ska de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB ändå följas.

Trafikverkets svar: Trafikverket noterar lämnad information och ser över underlaget i fortsatt arbete med vägplanen.

Naturvärden

Länsstyrelsen har utifrån underlaget samrådshandlingen inga ytterligare synpunkter avseende naturvärden. Likt tidigare uppmuntrar Länsstyrelsen till försiktighet och största möjliga avstånd till biotopskyddade alléträd som kan komma att beröras av åtgärden, uppstår ytterligare frågor kan kontakt tas med Länsstyrelsen.

Trafikverkets svar: Trafikverket noterar lämnad information.

Kulturmiljövärden

Länsstyrelsen anser att samrådshandlingen redovisar kulturmiljön på ett utförligt sätt. Bro samhälle ligger i den centrala delen av ett område som är av riksintresse för kulturmiljövård, Bro (I18), centralbygd med fornlämningar, vägnät, odlingslandskap, kyrka och bebyggelse som återspeglar utvecklingen av en centralbygd på mellersta Gotland under järnåldern fram till 1800-talet. Ur riksintressesynpunkt har Länsstyrelsen synpunkter kopplat till vad som kan vara lämningar efter en äldre bro.

Bro kyrka samt ett flertal andra byggnader och ruiner utgör uttryck för riksintresset Gotlands medeltida kyrkomiljöer (I59). Riksintresset beskriver de två stigluckorna i kyrkogårdsmuren och den medeltida gårdsporten som hör till den tidigare prästgården. Det beskriver också att kyrkan har en central placering precis intill den nord-sydgående landsvägen. Länsstyrelsen ser inte att något av detta kommer att påverkas negativt av att vägen breddas. De handlingar som tagits fram beskriver den kyrkliga kulturmiljöns värden och hur hänsyn kommer att tas till dem. Vid den tillståndsprövning som kommer att krävas ska handlingarna angående kyrkobyggnaden bifogas ansökan. Det gäller resultat från vibrationsmätning pga. glasfönstren och hur murhörnet närmast cykelvägen kommer att stötta under åtgärderna så att muren inte behöver staplas om. Ansökan kan sammanställas av Trafikverket, men måste skrivas under av firmatecknare eller annan behörig företrädare.

Inom utredningsområdet finns ett flertal fornlämningar. Här gäller tillståndsplikt. Inför tillståndsprövning kan arkeologisk förundersökning vara aktuellt vid några av dem. Vidare finns i Gotlands museums utredning (resultaten från arkeologisk utredning etapp 1, rapport daterad 2022-04-13) några utpekade platser där kompletterande utredning med sökschakt kan bli aktuellt.

Trafikverket ska enligt uppgift på det samrådsmöte som genomfördes med Länsstyrelsen den 16/5 ha skickat in ansökan. En bekräftelse skickas i så fall från Länsstyrelsen där ärendenummer framgår. Trafikverket behöver även skicka in underlag för arkeologisk utredning.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information. Enligt överenskommelse mellan Trafikverket och länsstyrelsen från mejlkommunikation 01-06-2023 kommer Trafikverket ta fram en riskbedömning avseende vibrationer för kyrkan och hur det avser att hantera eventuella risker för att undvika skada i stället för en vibrationsmätning. Vid behov mäts vibrationer under byggskede.*

Bro över Lummelundaån

Vad gäller bron som planeras att ersättas lyfter Trafikverket möjligheten att det finns en äldre stenvalvsbro i botten (indikerad av en låg mur i botten av 1900-talsbron). Länsstyrelsen delar denna synpunkt.

Stenvalvsbroar har emellertid en relativt lång tradition och brukningstid. Det är därför svårt att datera den möjliga bron annat än till innan dagens bro. Stämmer det att det är en äldre broanläggning och tillkomsttiden kan antas vara före 1850 uppfyller den åldersrekvisitet för fornlämning.

Stenvalvsbroar uppfyller också rekvisitet för äldre tiders bruk, men bron behöver även uppfylla rekvisitet varaktigt övergiven för att kunna bedömas fornlämning.

I Riksantikvarieämbetets praxis för bedömning av fornlämningar (lämningstypslistan 5.0), som kan ge viss vägledning, står det:

”För att kulturmiljölagens rekvisit varaktigt övergiven ska anses vara uppfyllt får bör bron ha upphört att användas för den eller de verksamheter för vilken den från början varit avsedd.”

Om det stämmer att man i den nya bron har återanvänt delar av en äldre bro, som del i fundament, blir en bedömning mer komplex.

Länsstyrelsen finner ändå stöd för att sådana delar bör bedömas som varaktigt övergivna. Den äldre vägen som gick här på medeltiden och stora delar av historisk tid hade en helt annan verksamhet kopplat till sig än den nya vägen. Till exempel såg väghållningen radikalt annorlunda ut.

Länsstyrelsen anser att det föreligger en förhöjd risk för fornlämning på platsen eftersom detta bör vara den gamla broövergången i Bro. Det kan även finnas äldre underliggande faser, exempelvis förekomst av träkonstruktioner efter äldre träbro. De praktiska förutsättningarna för att ta reda på detta med säkerhet, genom arkeologisk utredning, är i dagsläget komplicerat eftersom dagens bro, vägbana och uppmurade åkant överlagrar platsen. Geofysik såsom georadar skulle inte kunna ge ett tillförlitligt svar om tillkomsttid, däremot möjligen indikera olika lager/faser.

Sett ur detta perspektiv anser Länsstyrelsen att det är svårt att avgöra om det föreligger tillståndsplikt, särskilt utan att det finns möjlighet att utreda platsen mer omfattande. Fornlämning är alltid skyddad enligt lag oavsett om de är kända sedan tidigare eller inte. Det är förbjudet att ändra, rubba, skada, övertäcka, plantera på eller bebygga fornlämning utan tillstånd. Om en fornlämning påträffas vid ett arbete ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämning berörs, och Länsstyrelsen ska omedelbart kontaktas.

Detta innebär i korthet att Trafikverket kan stöta på hinder gällande den nya bron. Länsstyrelsens bedömning ur fornlämningsynpunkt är därför att Trafikverket bör överväga möjligheten till att anpassa grundläggningen av bron, om det är så att fornlämning konstateras på platsen vid arbetet med nya bron. Trafikverket behöver fortsatt samråda med Länsstyrelsen i frågan.

Länsstyrelsen bedömer även att förekomsten av en äldre brolämning skulle utgöra en värdekärna i riksintresset för kulturmiljö (som pekar ut det medeltida vägnätet som en av värdekärnorna). Länsstyrelsens kan därför inte annat än rekommendera (oavsett fornlämningsfrågan) att inriktningen bör vara att eventuella äldre brolämningar bevaras genom att den nya bron anpassas.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information. Trafikverket kommer utreda vidare åtgärdsförslaget ombyggnad av befintlig bro för att hitta en lösning som förbättrar trafiksäkerheten samt tar hänsyn till de kulturvärden och miljövärden som finns i området.*

3.2.2. Samråd med berörd region

Region Gotland har inkommit med yttrande och ställer sig positiv till att åtgärder genomförs i syfte att säkerställa ökad framkomlighet och trafiksäkerhet på väg 148 genom Bro.

I sitt yttrande redogör regionen att på sträckan som berörs av vägplanen äger och förvaltar Region Gotland idag en belysningsanläggning. Anläggningen är föråldrad och består av oeftergivliga stålstolpar samt armaturer av varierande typ.

Region Gotland redogör att uppfattningen är att Trafikverket ansvarar för väganordningar (exempelvis belysningsanläggningar) inom vägområdet. Region Gotland har påtalat för Trafikverket att ett övertagande av nuvarande belysningsanläggning bör ingå som en del av kommande projekt i Bro.

Region Gotland redogör för att utifrån tidigare kommunikation med Trafikverket och av det som framgår i samrådshandlingen bedöms det att Trafikverket inte anser att nuvarande belysningsanläggning behövs för att uppfylla krav och riktlinjer avseende trafiksäkerhet och trygghet. Vidare har Trafikverkets förvaltningsledning beslutat att ett övertagande av befintlig kommunalagd gatubelysning på sträckan inte är aktuellt.

Region Gotland redogör för att de inte kan avsätta kommunala investerings- och driftsmedel för en belysningsanläggning vid statlig väg som enligt riktlinjer och krav inte behövs och som inte kommer att övertas av väghållaren, det vill säga Trafikverket. Om nuvarande belysningsanläggning inte övertas av Trafikverket anser Region Gotland att anläggningen bör raseras och att Trafikverket ska informera berörda intressenter i Bro om den bedömning som Trafikverket gjort. Eventuella klagomål och önskemål om ny belysning bör riktas till Trafikverket i egenskap av ansvarig väghållare.

Trafikverkets svar: *Trafikverket utgår från regler för vägar och gators utformning, VGU vid all projektering av statliga vägar. Aktuell vägsträcka i vägplanen uppfyller ej de krav som finns i Trafikverkets regelverk för att uppföra belysningsanläggning alternativt överta belysningsanläggning på vägsträckan.*

Som ägare till belysningsanläggningen är det upp till Region Gotland att avgöra om befintlig belysningsanläggning ska rivas. I Trafikverkets projektbudget finns medel för att flytta de belysningsstolpar som berörs av projektet. Genomförandet av projektet påverkar ej Region Gotlands möjlighet att behålla befintlig belysningsanläggning.

3.2.3. Samråd med regional kollektivtrafikmyndighet

Region Gotland har inkommit med yttrande i sin roll som regional kollektivtrafikmyndighet. Region Gotland ställer sig positiva till ombyggnad av hållplatser som planeras i projektet.

Regionen redogör för att samtliga hållplatslägen bör förses med gånganslutningar till närmsta avtagsväg. Regionen redogör för att det inte är rimligt att tillgänglighetsanpassa hållplatser utan att tillse att det går bekvämt och säkert till och från hållplatsen. Utan gånganslutningar uppnås inte hållplatserna de krav och rekommendationer på trygghet och komfort. Regionen hänvisar till tillgänglighetskraven enligt hållplatsboken.

Regionen redogör för att det införs gånganslutning mellan plattform och väg 647 på busshållplats Tingsbrogården i norrgående riktning, gånganslutning mellan plattform och väg 655 på busshållplats Ekes både i södergående och norrgående riktning, gånganslutning mellan plattform och väg 655 på busshållplats Martebo vägsål både i södergående och norrgående riktning.

Regionen har önskemål om att plattformarna förses med busskantstöd med en höjd på minst 17 cm, samt kontrastmarkering och taktila stråk. Dessutom har regionen önskemål om att plattformarna får 3,3 meters bredd längs hela plattformen på samtliga södergående hållplatslägen för att ge plats åt väderskydd. Regionen har önskemål om att Trafikverket tar kontakt med kollektivtrafikenheten avseende fortsatt dialog kring projektering av väderskydd, bänkar, hållplatsskylt och eventuella cykelställ.

Regionen redogör för att Trafikverket bör utreda hur många cyklister som kan tänkas färdas på den nya gångvägen genom Bro. Det är troligt att många cyklister kommer föredra att cykla på gångvägen än i blandtrafik. Om Trafikverket kan vänta sig cykeltrafik på gångvägen önskar regionen att man ser över om plattformen för busshållplats Tingsbrogården i norrgående riktning kan skilja sig från gångbanan, så att gångbanan dras bakom plattform och väderskydd. Regionen vill även att belysa att träd som planeras vid busshållplats Tingsbrogården inte får skymma sikten för resenärer, bussförare eller övriga trafikanter.

Regionen undrar om Trafikverket är nöjda med placeringen av hållplatsläget Martebo vägsål i södergående riktning, som ligger så nära korsningen till väg 665. Regionen skulle gärna se en placering något nordligare.

Trafikverkets svar: *Trafikverket har generellt utgått från de krav som anges i VGU och som förefaller i linje med Region Gotlands hållplatshandbok vid utformning av busshållplatsåtgärder som ingår i vägplanen.*

Vid Tingsbrogården läge B (norrgående), Ekes läge A (södergående) och läge B (norrgående) samt Martebo läge A (södergående) anordnas gångvägsanslutningar via breddad vägren eller stödremsa.

Samtliga plattformar kommer att förses med kantstöd med minst 12 cm höjd och med kontrastmarkering. Kantstentyp och höjd kommer att bestämmas i kommande bygghandlingsprojektering.

Hållplatserna vid Tingsbrogården A och Martebo A kommer att förses med plats för väderskydd och cykelparkering. Dock ej 3,3 m längs hela plattformen. Eftersom det inte är aktuellt med väderskydd vid Ekes läge A kan vi inte ta mark i anspråk för ett eventuellt framtida väderskydd. Vid kommande bygghandlingsprojektering kommer samråd ske med teknikförvaltningen angående hållplatsernas detaljutformning och utrustning.

En gångbana som sträcker sig bakom plattform och väderskydd vid busshållplats Tingsbrogården bedöms ej vara optimalt på grund av stort markanspråk i förhållande till andel som går och cyklar i området.

En nordligare placering av busshållplats Martebo vägskil har utretts men valts bort på grund av påverkan på dike och intrång på fastighet samt samtidigt undvika konflikt med en befintlig vägtrumma och dike.

3.2.4. Samråd med de enskilda som kan bli särskilt berörda

Ett samrådsmöte på orten med öppet hus hölls i Bro bygdegårdsförening i Bro den 11 maj 2023. Inbjudan till samrådsmötet och information om samrådstillfället skickades ut till enskilda som kan bli särskilt berörda via brev och annonserades i Post- och Inrikes Tidningar och i lokaltidningar Gotlands tidningar samt Gotlands Allehanda den 26 april 2023. Med särskilt berörda avses i detta fall fastighetsägare där de planerade åtgärderna ligger direkt eller återfinns nära fastigheten. Totalt har 6 synpunkter kommit från enskilda som kan bli särskilt berörda. Inkomna synpunkter finns diarieförda med ärendenummer 2022/18587.

Nedan redovisas en sammanfattning av synpunkter och kommentarer som inkommit från enskilda som kan bli särskilt berörda under samrådstiden samt Trafikverkets svar på dessa under respektive område. Synpunkter eller kommentarer som är likartade har grupperats för att endast besvaras en gång.

Generellt

Flera fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att det är positivt med gångväg och ökad framkomlighet genom Bro.

Trafikverkets svar: *Trafikverket tackar för inkomna synpunkter.*

Hastighet

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att hastigheten genom Bro samhälle bör sänkas till 50 km/h samt införa dubbla fartkameror. Detta för att trafikanterna inte ska höja farten efter att de passerat den första kameran, utan att de skall hålla rätt hastighet genom hela byn.

Trafikverkets svar: *Trafikverket ser i dagsläget inget behov av hastighetssänkning till 50 km/h genom Bro samhälle. Införande av fartkameror på väg 148 görs inte inom ramen för detta projekt. Syftet vid placering av fartkameror längs med väg 148 genom Bro har varit att skyltade hastighet inte överskrids och minimera risk för olyckor. Fartkameran i södergående riktning har även införts på grund av att det är många korsningar där.*

Väg

En fastighetsägare har önskemål om att bredda väg 148 vid avfarten mot väg 647 och redogör för att det smalnar av vid vägkorsningen.

Trafikverkets svar: *Vägbredden på vägsnittet mellan bron vid Lummelundaån och korsning med väg 647 bibehålls och kommer inte bli mindre. Trafikverket bedömer att det inte finns behov för ytterligare vägbreddning.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om bättre och bredare in- och utfarter till väg 148 från området vid annexet.

Trafikverkets svar: *In- och utfarter längs med väg 148 ingår inte i arbetet med vägplanen. Syftet med vägplanen är att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten längs med väg 148 genom Bro samhälle.*

Gång- och cykeltrafik

Flera fastighetsägare har inkommit med synpunkter på föreslagen gångväg. En fastighetsägare är positiv till att gångvägen är placerad på norra sidan om väg 148. Vidare redogör fastighetsägaren att en gångväg på södra sidan om vägen skulle innebära att träd skadas samt in- och utfarter till fastigheter försvåras. En annan fastighetsägare redogör för att en gångväg förbi föreningsgården och kyrkan känns omotiverad. Ytan framför kyrkan används mycket som parkeringsplats för turistbussar och kyrkobesök på kyrkogården. Platsen framför kyrkan används ibland även för bilister som behöver stanna för att svara på mobilsamtal och dylikt. Vidare redogör fastighetsägaren för att de flesta invånare kommer även gå över "skolgården" vid sina promenader.

Trafikverkets svar: *Trafikverket har utrett gångväg både på norra och södra sidan om väg 148 genom Bro samhälle. Utredningen visade på att gångväg på norra sidan om vägen är den mest optimala lösningen då de flesta målpunkterna är lokaliserade där och färre mark tas i anspråk.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att en ny bro över kanalen bör införas eller en separat gång-och cykelbro vid sidan om vägbron.

Trafikverkets svar: *Trafikverket planerar för att bredda vägsnittet på bron över Lummelundaån i syfte om att bland annat införa en 2,0 meter bred gångväg längs den norra sidan av vägen. Vägsektionen över bron blir totalt 9,5 meter med en körbana på 7,5 meter. Detta medför en god säkerhet och komfort vid omkörning av cyklist.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att i stället för att införa upphöjd gångväg så borde det mycket bättre med en asfalterad yta avskilt med ett räcke.

Trafikverkets svar: *Ur ett gestaltungs-perspektiv bedöms räcke inte vara optimal lösning med hänsyn till kyrkomiljön.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att gångvägen bör sträcka sig flera hundra meter längre, då det är trångt och dålig sikt i kurvan vid området kring väggaraget.

Trafikverkets svar: *Projektet har avgränsats till att utreda åtgärder på väg 148 genom Bro samhälle, området kring väggaraget ingår inte i arbetet med vägplanen.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att införa en cykelväg genom hela Bro socken, helst ända fram till Visby. Fastighetsägaren menar på att det är betydande

cykeltrafik under sommaren och att det är riskfyllt att cykla genom samhället på grund av dålig sikt samt smal och krokig väg.

Trafikverkets svar: *En cykelväg genom Bro samhälle är inte aktuellt på grund av hög omgivningpåverkan i kombination med hög kostnad.*

Detsamma gäller avseende en cykelväg ändra fram till Visby som inte är aktuell. Trafikverket får dagligen önskemål från allmänheten om olika åtgärder. Önskemålen är i många fall både berättigade och välbehövliga, men Trafikverket finansieras via statliga medel och den tilldelning som ges motsvarar på inget sätt behoven av åtgärder. Konkurrensen om åtgärder är därför stor och vi blir tvungna att prioritera. En tidigare åtgärdsvalsstudie för väg 148 mellan Visby och Fårösund har genomförts. I studien identifierades åtgärder vid de områden som har mest behov av att förbättras ur ett trafiksäkerhets- och framkomlighetsperspektiv. Projektet Bro är ett resultat av detta.

Busshållplatser

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt på busshållplatserna Ekes. Fastighetsägare redogör för att bussar som kommer från norrgående riktning stannar idag vid kurvan och blockerar effektivt hela körbanan. För att få hållplatsen trafiksäker behövs en bussficka med in- och utfart helt skild från vägbanan. Vidare är utfarten från den föreslagna bussfickan i konflikt med korsningen väg 148/647. Vid busshållplatsens bakomliggande mark ställs diverse fordon upp i skogen av personer som åker buss vidare. Fastighetsägaren föreslår en uppställningsplats anordnas för fordon liknande den vid busshållplatsen i Othem. Säker gångväg mellan de båda hållplatserna behövs så att gående inte tvingas att gå på körbanan.

Fastighetsägaren redogör även för att bussar kommer och vänder samt backar ner på grusvägen till Ekes. Det innebär trafik hinder och slitage på den enskilda vägen till Ekes. Om bussarna skall ha området som vändutrymme bör detta formaliseras med rätt trafik anordningar.

Trafikverkets svar: *Trafikverket planerar för en busshållplats med bussficka som är avskilt från vägbanan. Den föreslagna bussfickan bedöms inte vara i konflikt med korsning väg 148/väg 647. Utredning av eventuell uppställningsplats ingår inte i vägplanens arbete.*

Trafikverket hänvisar till regionen avseende hur busstrafiken körs längs med väg 148.

Dikningsföretag

Dikningsföretag har inkommit med synpunkt om att sedan dikningsföretaget bildades har markanvändning och klimat förändrats. I dokumenten dit vattenflödena hänvisas uppgår den totala arealen inägomark som har nytta av dikningsföretag till cirka 36 hektar. Idag uppgår denna areal till över 200 hektar i enbart åkermark. Sedan 1939 har mer omfattande systemtäckdikning ökat under den period av året då marken är vattenmättad. Samtidigt som det förändrade markanvändandet har skapat större vattenflöden bedömer även många forskare att klimatförändringarna kommer leda till större nederbördsmängder under vinterhalvåret.

Trafikverkets svar: *Trafikverket har hämtat underlag om markavattningsföretag från Länsstyrelsen vilket är juridiskt bindande.*

Vid dimensionering av bron har vi utgått från ett avrinningsområde på 960 hektar och använt en klimatfaktor, vilket tar höjd för klimatförändringarna. Flöden är beräknade för 50 års återkomsttid.

Buller

En fastighetsägare redogör för att deras fastighet är utsatt för högt trafikbuller och vid teoretisk beräkning konstateras att bullernivån överstiger det tillåtna. Fasaden av fastigheten ligger nära vägens sidomarkering och inga vägrenar finns. Vidare redogör fastighetsägaren för att trafikintensiteten har ökat markant, även under lågsäsong och ett antal olyckor har inträffat vid eller nära fastigheten. Den skyltade hastigheten har ökat till 80 km/h på vägavsnittet och det har påverkat både bullernivån och trafiksäkerheten. Trafikverket bör ta hänsyn till hållplatsernas läge, bullernivåerna samt trafiksäkerheten och sänka skyltade hastigheten till 60 km/h.

Trafikverkets svar: *Inga bullerskyddsåtgärder är i dagsläget aktuella då planerade åtgärder inte anses vara en väsentlig ombyggnad och inte förväntas ha en betydande påverkan på trafikmängderna.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att tar man ner befintliga staket under byggskedet så bör man först sätta upp ett provisoriskt stängsel innanför. Fastighetsägaren menar även på att man måste kunna rasta sina hundar i trädgården under byggtiden.

Trafikverkets svar: *Trafikverket ska föra en nära dialog med berörda fastighetsägare inför byggnation för att hantera det (t.ex. genom inkoppling av byggstängsel på befintligt staket).*

Övrigt

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att det har uppstått många farliga incidenter på väg 148 för motorfordon som kör i norrgående riktning och ska göra vänstersväng mot avfarten Västkinde/Brorakan. Detta sker framförallt under sommartid när trafiken är intensiv. Många fordon behöver åka längre fram och vända istället för att göra vänstersväng. Fastighetsägaren menar på att det vore lämpligt att bredda vägen för att skapa en trygg väg för alla som cyklar, promenerar och åker bil genom Bro socken.

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att det saknas en gångväg mellan Broboden och vägen till Väskinde.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information. Trafikverket får dagligen önskemål från allmänheten om olika åtgärder. Önskemålen är i många fall både berättigade och välbehövliga, men Trafikverket finansieras via statliga medel och den tilldelning som ges motsvarar på inget sätt behoven av åtgärder. Konkurrensen om åtgärder är därför stor och vi blir tvungna att prioritera. En tidigare åtgärdsvalsstudie för väg 148 mellan Visby och Fårösund har genomförts. I studien identifierades åtgärder vid de områden som har mest behov av att förbättras ur ett trafiksäkerhets- och framkomlighetsperspektiv. Projektet Bro är ett resultat av detta.*

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att det behövs en trottoar dels från hållplats skolbarn dels från Söderbysvägen samt dels från Folevägen.

Trafikverkets svar: Vägplanen är avgränsad till väg 148 genom Bro samhälle. Ovannämnda områden ingår inte i arbetet med vägplanen. Syftet med vägplanen är att förbättra trafiksäkerheten och framkomligheten längs med väg 148 genom Bro samhälle.

En fastighetsägare har inkommit med synpunkt om att när man bestämmer läget så bör man beakta fiberledning och betongbrunn som går förbi kanalen mot Tingsbrogården.

Trafikverkets svar: Trafikverket noterar lämnad information. Dialog kommer föras med berörda ledningsägare i kommande skede när detaljprojektering tas fram.

3.2.5. Samråd med övriga berörda myndigheter och organisationer

Bro kyrka

Samrådsmöte med Bro kyrka har hållits den 9 februari 2023. Minnesanteckningar från samrådsmötet finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Syftet med samrådsmötet var att informera Bro kyrka om projektet, få inspel och synpunkter på föreslagna åtgärder på sträckan förbi kyrkan.

Trafikverket informerade om projektet och om föreslagna åtgärder vid kyrkan. Trafikverket ställde frågor hur rörelsemönster ser ut till kyrkan. Bro kyrka svarade att många tar sig till kyrkan med bil eller buss som parkeras utanför kyrkan. Bro kyrka nämnde att kyrkan är ett populärt turistmål där de har flera besökare under vår- och sommartid.

Trafikverket undrade om hur parkeringen söder om kyrkan används. Bro kyrka informerade om parkeringen nyttjas av kyrkans besökare.

Trafikverket ställde även frågor om det finns vibrationskänsliga objekt i kyrkan. Bro Kyrka svarade att fönstren är vibrationskänsliga.

I övrigt undrade Trafikverket om kyrkan har observerat fladdermöss. Kyrkan svarade att de inte har observerat några fladdermöss men en inventering har genomförts av länsstyrelsen.

Försvarsmakten

Försvarsmakten har inkommit med synpunkter om att ombyggnationen behöver medge möjligheten för tunga transporter vilket innebär en totalvikt på 100 ton, axeltryck 12 ton, bredd 4,2 meter och höjden bör vara minst 4,5 meter. Även framkomligheten under byggtiden måste säkerställas för dessa fordonstyper.

Trafikverkets svar: Trafikverket planerar för att fortsatt tillhandahålla som minst 4,2 meter fri vägbredd. Fri höjd påverkas inte. Det kommer inte bli några hinder över körbanorna. Planen omfattar inga generella åtgärder för vägen i övrigt. Vägens bärighet kommer därför inte att påverkas nämnvärt jämfört idag. Under byggtiden kommer framkomligheten för tunga lastbilar och jordbruksmaskiner säkerställas.

Unga Örnar

Unga Örnar har inkommit med yttrande och uppskattar det arbete som påbörjas med att öka trafiksäkerheten på utvalda platser längs väg 148. Unga Örnar redogör för att det används olika begrepp gångväg, gångbana eller gågata på hemsidan och planbeskrivning

samt undrar vad det innebär med gångväg och om cyklar får framföras där. Unga Örnar redogör för att även om åtgärder genomförs förbi Bro kyrka kommer själva körbanan inte vara så bred att det ger utrymme för cyklister att ta sig fram på ett säkert sätt.

Unga Örnar redogör även för att trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter är dåligt på väg 148 som helhet. Vägen är smal och bitvis krokig samt har i stora delar hastighetsbegränsningen 80 eller 90 km/h. Vägen är högt belastad av både persontrafik samt tung trafik och det finns inga gång- och cykelbanor samt olycksrisken är stor. Många undviker cykla på väg 148 på grund av det. Unga örnar redogör för att de är mycket angelägna för att det blir en gång- och cykelbana längs hela väg 148 och är viktigt för folkhälsan.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information. Trafikverket kommer se över begreppen på hemsidan och planbeskrivningen. Trafikverket planerar för en gångväg genom Bro samhälle samt vägbreddning på bron över Lummelundaån. Det blir en förbättring för cyklister jämfört med idag. En gång- och cykelbana bedöms inte vara optimalt på grund av de höga miljövärden som finns i området samt större mark som tas i anspråk. Det är inte förbjudet att cykla på en gångbana men högsta hastigheten är gångfart och cyklister har väjningsplikt mot gående.*

En gång- och cykelbana längs hela väg 148 är inte aktuell. Trafikverket får dagligen önskemål från allmänheten om olika åtgärder. Önskemålen är i många fall både berättigade och välbehövliga, men Trafikverket finansieras via statliga medel och den tilldelning som ges motsvarar på inget sätt behoven av åtgärder. Konkurrensen om åtgärder är därför stor och vi blir tvungna att prioritera.

Bro Bredband

Bro Bredband har inkommit med synpunkter på busshållplats Tingsbrogården. Bro Bredband redogör för att vid hållplatsens södra sida finns en fiberoptisk anläggning som troligen hamnar inom arbetsområdet. Skydd av denna samt eventuell flytt av skåp samt ledningar kan behövas. Bro Bredband redogör även för att det är viktigt att gatubelysningen inte försämras när stolpar måste flyttas. Gångvägarna bör utformas så att det är möjligt att på ett trafiksäkert sätt förflytta sig från till exempel föreningsgårdens parkering till busshållplatsen.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information. Dialog kommer föras med berörda ledningsägare i kommande skeden när detaljprojektering tas fram.*

Trafikverket utgår från regler för vägar och gators utformning, VGU vid all projektering av statliga vägar. Aktuell vägsträcka i vägplanen uppfyller ej de krav som finns i Trafikverkets regelverk för att uppföra belysningsanläggning alternativt överta belysningsanläggning på vägsträckan.

Som ägare till belysningsanläggningen är det upp till Region Gotland att avgöra om befintlig belysningsanläggning ska rivas. I Trafikverkets projektbudget finns medel för att flytta de belysningsstolpar som berörs av projektet. Genomförandet av projektet påverkar ej Region Gotlands möjlighet att behålla befintlig belysningsanläggning.

Gångväg föreslås mellan föreningsgårdens parkering och korsningen med väg 647.

Bro Bygdegårdsförening

Bro Bygdegårdsförening undrar om staketet mellan väg 148 och bygdegården påverkas och hur. Staketet är i äldre skick och föreningen överväger huruvida de ska lägga kostnader på nytt staket eller renovering av det i samband med att det påverkas av projektet.

Trafikverkets svar: *Trafikverket bedömer att staketet mellan väg 148 och bygdegården kommer inte påverkas av föreslagna åtgärder. Under byggskedet kan staketet eventuellt påverkas. Ersättning betalas för eventuella skador som har uppkommit under tiden för projektets byggnation.*

Bro Hembygdsförening

Bro Hembygdsförening har inkommit med synpunkt om att det är bättre att offra några träd i ängen än att flytta vägområdet. Föreningen menar på att det finns inga särskilda naturvärden nära vägen. Det finns risk för påkörning av kantstenen vid gångvägen samt det är farligt för cyklister. Föreningen framför att det behövs cykelväg hela vägen till Visby.

Föreningen undrar hur det kommer fungera under byggtiden. Arbetet bör ske under icke odlingsäsong, det vill säga november till februari.

Trafikverkets svar: *Trafikverket har genomfört utredning gällande de miljövärden som finns i området och har prioriterat att minimera påverkan på naturmiljö genom att flytta på vägområdet. Övriga aspekter som bland annat linjeföring har även varit betydelsefull för utformning av vägområdet.*

En cykelväg hela vägen till Visby är inte aktuell. Trafikverket får dagligen önskemål från allmänheten om olika åtgärder. Önskemålen är i många fall både berättigade och välbehövliga, men Trafikverket finansieras via statliga medel och den tilldelning som ges motsvarar på inget sätt behoven av åtgärder. Konkurrensen om åtgärder är därför stor och vi blir tvungna att prioritera.

Trafikverket har flera övriga restriktioner att beakta men kommer att ta odlingsäsongen i beaktande när detaljplanering för byggskedet tas fram. Fortsatt dialog med berörda kommer att ske närmare produktion.

3.2.6. Samråd med allmänheten

Ett samrådsmöte på orten med öppet hus hölls i Bro bygdegårdsförening i Bro den 11 maj 2023. Information om samrådet och öppet hus annonserades den 26 april 2023 Post- och Inrikes Tidningar och i lokaltidningar Gotlands tidningar samt Gotlands Allehanda.

Samrådshandlingen fanns även tillgänglig på projektets hemsida:

<https://www.trafikverket.se/vara-projekt/projekt-i-gotlands-lan/vag-148-bro-ny-gangvag-och-okad-framkomlighet/>.

Totalt har 6 synpunkter inkommit till Trafikverket från allmänheten. Inkomna synpunkter finns diarieförda med ärendenummer TRV 2022/18587.

Nedan redovisas en sammanfattning av synpunkter och kommentarer som inkommit från enskilda som kan bli särskilt berörda under samrådstiden samt Trafikverkets svar på dessa under respektive område. Synpunkter eller kommentarer som är likartade har grupperats för att endast besvaras en gång.

Generellt

Synpunkter har inkommit på att införa övergångsställen vid busshållplatserna.

Trafikverkets svar: *Behovet av att införa övergångsställen vid busshållplatserna anses inte som stort då det inte finns några allmänna målpunkter i området samt kan påverka framkomligheten för motorfordonstrafiken negativt. Trafikverket har därmed valt att inte prioritera införandet av övergångsställen i anslutning till busshållplatserna.*

Hastighet genom Bro samhälle

Synpunkter har inkommit angående att hastigheten på väg 148 genom Bro är för hög och att det är ytterst få som håller den skyltade hastigheten 60 km/h efter att passerat fartkamerorna. Det upplevs att hastigheten genom Bro har ökats sedan fartkamerorna har införts. Förslag har lämnats på att ändra skyltade hastigheten till 50 km/h på väg 148 genom Bro.

Synpunkter har inkommit med önskemål har inkommit om att införa ytterligare fartkamera strax efter avfarten mot Västkinde eftersom när fordonstrafiken passerat kyrkan kör de i högre hastighet förbi olycksdrabbade korsningen till Västkinde.

Trafikverkets svar: *Trafikverket ser i dagsläget inget behov av hastighetssänkning till 50 km/h genom Bro samhälle. Införande av fartkameror på väg 148 görs inte inom ramen för detta projekt. Detta projekt har avgränsats till att ta fram åtgärder som är identifierade i en tidigare åtgärdsvalsstudie.*

Syftet vid placering av fartkameror längs med väg 148 genom Bro har varit att skyltade hastighet inte överskrids och minimera risk för olyckor. Fartkameran i södergående riktning har även införts på grund av att det är många korsningar där.

Gångväg genom Bro samhälle

Synpunkter har inkommit angående att om den nya gångvägen görs upphöjd behöver fordon, cykel och tungtrafik samspelas på vägbanan vilket innebär i sin tur större risk för olyckor. Förslag har lämnats på att inte göra gångvägen upphöjd för att cyklister ska lätt kunna svänga åt sidan.

Synpunkter har inkommit angående att föreslagen gångväg bör förlängas förbi väg 653 fram till busshållplats Bro, gamla affären och avfarten mot Dacker.

Trafikverkets svar: *Trafikverket planerar för en gångväg genom Bro samhälle samt vägbreddning på bron över Lummelundaån. Det blir en förbättring för cyklister jämfört med idag. En gång- och cykelbana bedöms inte vara optimalt på grund av de höga miljövärden som finns i området samt större mark som tas i anspråk.*

Bro över Lummelundaån

Synpunkter har inkommit där man är orolig över att gamla bron under befintlig bro och andra fornminnen på platsen kan påverkas i samband med ombyggnad av bron över Lummelundaån. Den gamla bron bör finnas kvar och att dolda fornminnen är också skyddade i lagen. Det finns troligen en gammal bro under den befintlig. Det kan också finnas rester från en kvarn på platsen. I synpunkten anges att det är mycket troligt att det har funnits bildstenar vid bron "Lummelundaån" och Bro socken har varit rik på bildstenar. För några år sedan upptäcktes bildsten vid Ekes och där man grävde upp bildstenen har tidigare

haft en bro över vatten som också runnit ut i Martebomyr. Alldeles norr om bron har det funnits valkvarn och lämningar. Vidare kan det finnas bildstenar i berörda områdena för de planerade arbetena. I synpunkten föreslås att man bygger en vägbro bit söder om den nuvarande först. När den nya bron är klar kan man göra en arkeologisk undersökning och ta fram den medeltida stenbron, som kan restaureras. Sedan kan den användas som gångväg. I Dalhem till exempel finns den gamla bron och den nya sida vid sida.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar lämnad information. Trafikverket kommer utreda vidare åtgärdsförslaget ombyggnad av befintlig bro för att hitta en lösning som förbättrar trafiksäkerheten samt tar hänsyn till de kulturvärden och miljövärden som finns i området.*

Övrigt

Synpunkter har inkommit med önskemål om breddning av busshållplatsen Dacker på grund av att passagerare som kliver av bussen går rakt ner i diket.

Synpunkter har inkommit angående att det finns behov av skolskjuts och buss till arbete vid busshållplatsen Dacker under hösten 2023 och undrar vart man kan vända sig till gällande detta.

Synpunkter har inkommit angående att busskylten vid Dacker är placerad direkt efter kurvan och syns inte förens man närmar sig kurvan. Förut stannade bussen vid ytterkurvan som syntes på långt håll och det var mer tryggt och säkert att gå av och på bussen då. I synpunkten föreslås det att busskylten bör flyttas till avfarten mot Dacker.

Trafikverkets svar: *Trafikverket noterar informationen och svarar att tidigare åtgärdsvalsstudie har genomförts längs med väg 148, där flera busshållplatser längs med sträckan studerades. De busshållplatser som identifierades nödvändiga att åtgärda på olika sätt är främst beroende på antalet påstigande i relation till andra hållplatser på sträckan. Men även Region Gotland ser en potential att antalet som utnyttjar hållplatserna kan öka i framtiden. Busshållplatsen vid Dacker prioriterades inte för ombyggnad utifrån antalet påstigande och därför ingick den inte i åtgärdsvalsstudie som ligger till grund för projektet.*

För frågor angående flytt av busshållplatsmärken, skolskjuts och tidtabell för busstrafiken hänvisar Trafikverket till region Gotland.

Trafikverket, 172 90 Sundbyberg. Besöksadress: Solna strandväg 98,
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 50 00

www.trafikverket.se